

Schakt i Rådstugan 6 och 10 i Strängnäs

Arkeologisk förundersökning

**Fornlämning Strängnäs 314:1
Rådstugan 6 och 10
Strängnäs domkyrkoförsamling
Strängnäs kommun
Södermanland**

Jonas Ros

Schakt i Rådstugan 6 och 10 i Strängnäs

Arkeologisk förundersökning

Fornlämning Strängnäs 314:1
Rådstugan 6 och 10
Strängnäs domkyrkoförsamling
Strängnäs kommun
Södermanland

Jonas Ros

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2015

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-420-7

Tryck: Just Nu, Västerås 2015.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Målsättning, metod och genomförande.....	6
Undersökningsresultat.....	6
Utvärdering	9
Referenser.....	10
Litteratur.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter	10

Figur 1. Undersökningsplatsens läge, markerat med en ring. Utdrag ur Terrängkartan.
Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård gjorde under november månad 2014 en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning i kvarteret Rådstugan i Strängnäs med anledning av byte av en spillvattenledning. Undersökningsområdet var beläget inom Strängnäs stads fornlämningsområde. Ingen fornlämning framkom, det påträffades endast rester från en byggnad från 1800–1900-tal.

Inledning

Under november månad 2014 gjorde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning i kvarteret Rådstugan i Strängnäs med anledning av byte av en spillvattenledning (se figur 1 och 2). Förundersökningen genomfördes av Jonas Ros som också sammanställde rapporten.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet var beläget inne på en gräsmatta på tomtmark och sträckte sig ut i den intilliggande Norra Strandvägen. Topografin inom undersökningsområdet sluttar norrut ned mot Norra Strandvägen och mot Strängnäs fjärden (se figur 4).

Strängnäs omtalas som biskopssäte i den så kallade Florenslistan från 1120-talet. Stiftet är belagt från år 1179. Materialet tyder på att man kan räkna med en urbanisering i Strängnäs under 1200-talets andra hälft. Arkeologiska undersökningar har emellertid visat att det fanns en fast strandbunden bebyggelse under 1000–1100-talet. Den äldsta kända kartan över Strängnäs är en odaterad skiss som har förts till förra hälften av 1600-talet (Andersson 1990 s. 50; Järpe 1979)

Det har gjorts en arkeologisk undersökning i kvarteret Rådstugan 4 intill Sundkarlsbacken omkring 15 meter sydväst om undersökningsområdet (se figur 2). Det yngsta skedet bestod av stenläggningar från gator, gårdar och källare som daterats till 1600–1800-tal. Lämningarna som var äldre än detta indelades i fem bebyggelsefaser. De två äldsta faserna bedöms vara preurbana, d.v.s. tillkomma från ett skede innan staden anlades. De medeltida bebyggelseresterna daterades till 1000–1300-tal (Sjösvärd 1987 s. 253ff.)

Målsättning, metod och genomförande

Länsstyrelsen beslutade att arkeologisk personal skulle delta i samband med maskiningreppet. Om det framkom fornlämning så skulle den dokumenteras inom ramen för förundersökningen. Om det framkom lämningar av större komplexitet så skulle länsstyrelsen kontaktas för förnyad tillståndsprövning.

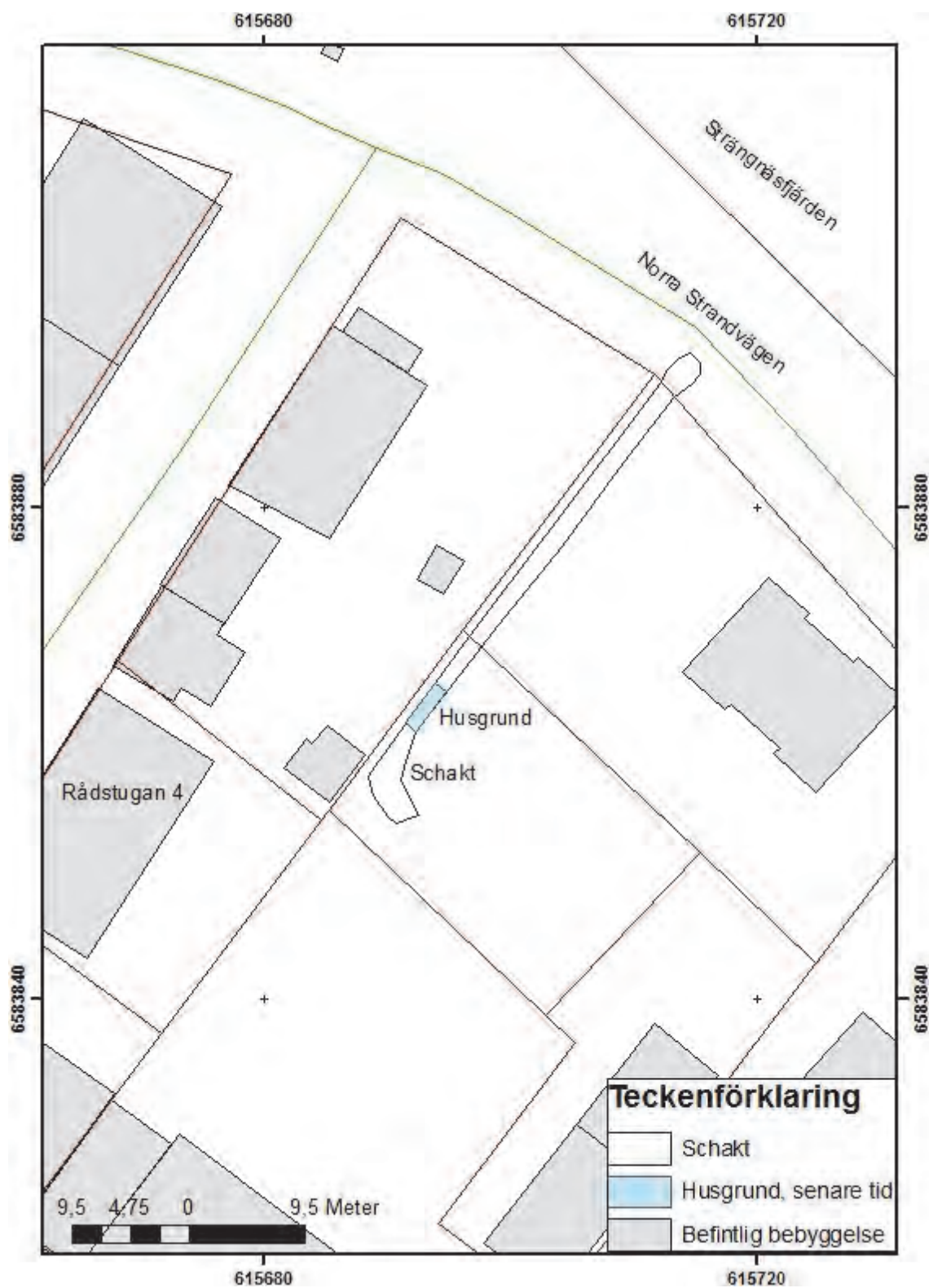
Schaktet togs upp med hjälp av en grävmaskin och befintligt schakt med fyllningen ovanpå spilledningen tömdes. Spilledningen grävdes bort samtidigt med fyllnadsmassorna vilket medförde att schaktets botten fylldes med avloppsvatten (se figur 4), men det var trots det möjligt att genomföra undersökningen. De uppkomna schaktväggarna rensades fram med handredskap och målsättningen var att fastställa om där fanns bevarade kulturlager. Det eftersöktes daterande fynd i lagren. De upptagna schakten prickades in manuellt på en översiktsplan. Schaktet digitaliserades i efterhand.

Undersökningsresultat

Det togs upp ett ca 46 meter långt schakt som var ca 1,3 meter brett och ca 1,5–2 meter djupt (se figur 2, 3 och 4). I den södra delen var schaktet ca 2 meter brett, där fanns en befintlig avloppsbrunn som frilades.

I schaktets södra del, intill avloppsbrunnen, var det endast grus och sand i schaktväggarna. I schaktets östra och västra väggar framkom lämningar av en husgrund och raseringsmassor på den (se figur 2 och 4). Rasmassorna bestod bl.a. av jord, tegel, sten och kalkbruksbitar. Bland rasmassorna framkom taktegel, och del av en kakelugn med vit glasyr samt delar av ett fat med pipleredekor som preliminärt dateras till 1800–1900-tal. Fynden indikerar att byggnaden raserades under 1800–1900-tal. Grunden var anlagd på ett djup av ca 1,5 meter under befintlig marknivå. Bebyggelseresterna överlagrades av grus och påförd jord.

I schaktets norra del var det endast påförda massor med inslag av tegel, taktegel, sten och grus ända ned på underliggande steril mark. Steril nivå låg där ca 0,7–0,9 meter under befintlig marknivå. Schaktet sträckte sig ut i gatan och där var schaktdjupet drygt 2 meter och där fanns endast påförda massor samt grus och sand intill en brunn. Ett lösfynd av del av skaftet till en kritpipa indikerar verksamhet i området under 1600–1700-tal. Kritpipan tillvaratogs inte. Det framkom inga äldre kulturlager eller fynd.

Figur 2. Undersökningsområdet med schaktet inritat. I schaktet ses läget för husgrunden från 1800–1900-tal. I kvarteret Rådstugan 4 har det undersökts medeltida huslämningar. Skala 1:500.

Figur 3. Översikt över undersökningsområdet. Topografin sluttade ned mot Strängnäsfjärden som ses i bakgrunden. Fotograferat från söder av Jonas Ros.

Figur 4. Schaktet. Till vänster ses raseringslagret från huslämningen från 1800–1900-tal. Fotograferat från norr av Jonas Ros.

Utvärdering

I schaktet framkom raseringsmassor från ett hus som genom fynd dateras till 1800–1900-tal. Undersökningsområdet är beläget inom fornlämningen Strängnäs stad 314:1. Ingen fornlämning framkom vid undersökningen.

Sydväst om undersökningsområdet, i kvarteret Rådstugan 4 (se figur 2), har det tidigare påträffats bebyggelseämningar från medeltiden. Topografin inom undersökningsområdet sluttar norrut ned mot Norra Strandvägen och mot Strängnäsfiärden. Undersökningsområdets norra del låg betydligt lägre i jämförelse med kvarteret Rådstugan 4 där det undersökts medeltida bebyggelseämningar. Förklaringen till att det inte fanns några kulturlager var antagligen att området har schaktats av och massor påförts under senare tid.

Referenser

Litteratur

Andersson, H. 1990. *Sjuttiosex medeltidsstäder- aspekter på stadsarkeologi och medeltida urbaniseringsprocess i Sverige och Finland*. RAÄ SHM. Medeltidsstaden. Rapport 73. Stockholm.

Järpe, A. 1979. *Strängnäs*. RAÄ SHM. Medeltidsstaden. Rapport 10. Stockholm.

Sjösvärd, L. & Stenholm, L. 1987. *Strängnäs. 7000 år på 20 år. Arkeologiska undersökningar i Mellansverige*. Red. T. Andræ, M. Hasselmo, K. Lamm. Stockholm, s. 253–270.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM projekt nr:</i>	KM14128, Kv Rådstugan 6 & 10
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-6394-2014, 2014-11-12
<i>Undersökningsperiod:</i>	19 november 2014
<i>Exploateringsyta:</i>	Ca 46 löpmeter
<i>Personal:</i>	Jonas Ros
<i>Belägenhet:</i>	Rådstugan 6 och 10, Strängnäs domkyrkoförsamling, Strängnäs kommun, Södermanlands län, Sörmland
<i>Ekonomisk karta:</i>	65G 8b SO
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X6583858, Y615688
<i>Höjdsystem:</i>	Ingen höjdmätning gjordes
<i>Inmätningmetod:</i>	Manuellt från befintlig bebyggelse. Schaktet digitaliserades i efterhand
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	-
<i>Fynd:</i>	Inga fynd